

Des de fa anys, la precarietat periodística és el principal problema dels professionals de la informació i l'actual crisi econòmica només ha agreujat encara més aquesta situació.

Tot i que sovint els testimonis difereixen a l'hora de definir què consideren precari i què no, sí que hi ha força unanimitat entre els periodistes en el fet que unes condicions laborals a la baixa afecten el producte final i que, en molts casos, les condicions laborals són força indignes.

A continuació reproduïm els testimonis d'alguns periodistes.

La precarietat, la principal preocupació

Alberto Gómez, Gerard Maristany, Jordi Rovira i César Sánchez

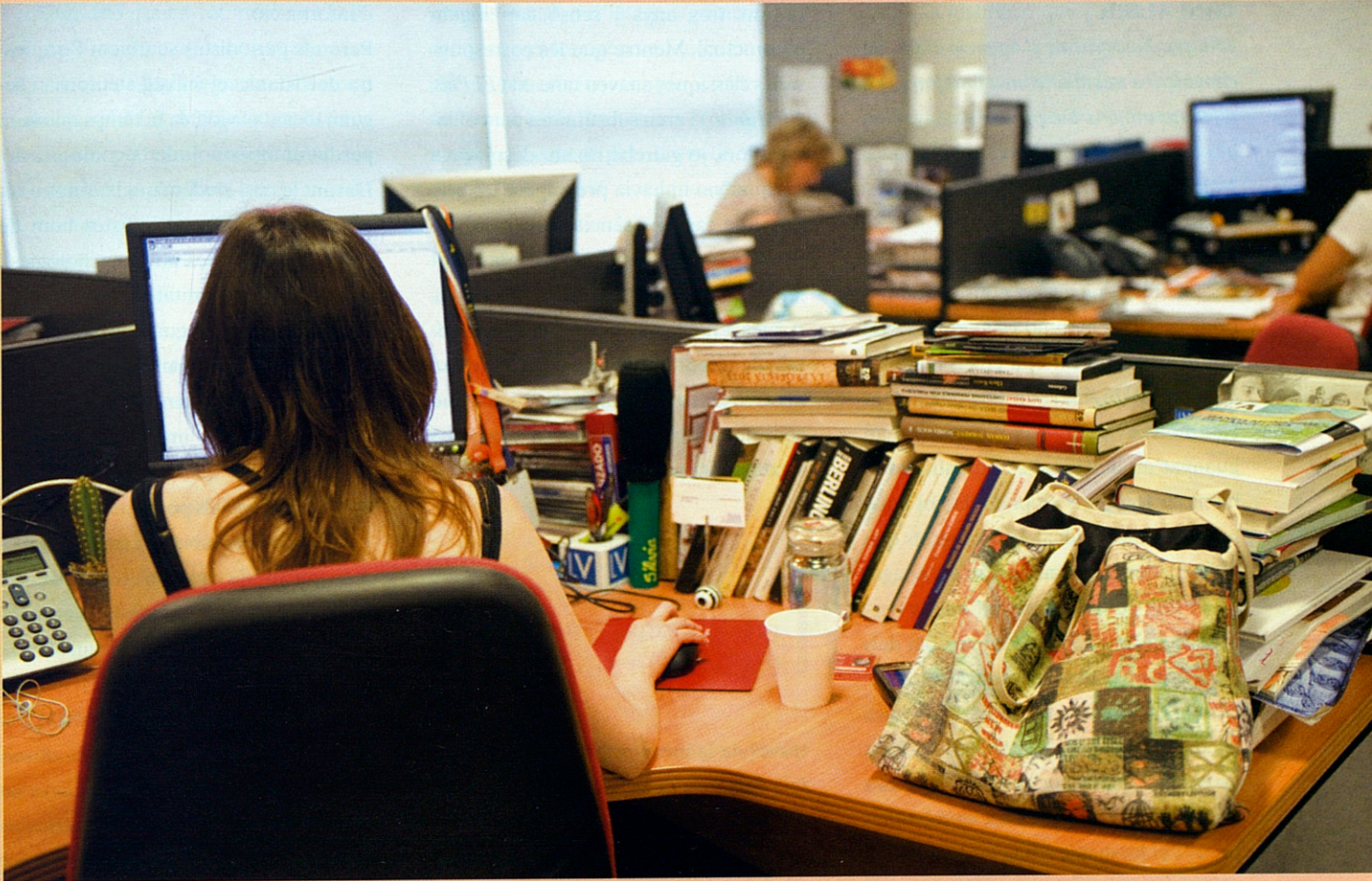
El debat entorn de la precarietat no és nou, ni molt menys, sinó que porta tant de temps en boca dels periodistes que sembla ja instal·lat en el si de la professió.

El *Llibre Blanc de la Professi3 Periodística a Catalunya* situa els orígens de la precarietat actual en la crisi econòmica de 1973. Per la seva part, el dossier *El debat sobre les condicions de treball*, elaborat per María Ángeles Rastrollo Horri1lo, professora titular d'Organització d'Empreses, que forma part de l'Informe Anual de la Professi3 Periodística de 2009 de l'Associació de la Premsa de Madrid (APM), apunta que la precarietat "sorgeix a principi dels anys vuitanta del passat segle, quan es multipliquen les formes de treball temporals, a temps parcial, independents i dependents, etcètera". Segons Rastrollo utilitzem el terme *precarietat* no com a sin3nim de pobresa, sin3 associat a risc, a la incertesa que generen determinades situacions de feina". També apunta que el tema "és molt present en el debat sobre la professió i apareix com el principal problema des del punt de vista dels protagonistes, de manera recurrent en els darrers anys (...). Ens preguntàvem si al parlar de precarietat en el periodisme estem tots pensant el mateix". "A priori –prosegueix– podem concloure, per tant, que es tracta d'un concepte massa ampli, que genera confusi3".

En aquest informe de l'APM, també es mostra que, segons una enquesta sobre autoestima i identitat professionals realitzada per l'empresa Demomètrica, del juny de 2008 –en la qual van entrevistar 12.412 periodistes–, la precarietat laboral havia desbancat l'intrusisme com a principal problema, mentre que la baixa remuneraci3 es mantenia com a tercera màxima preocupaci3.

Quatre anys abans d'aquell informe, en el *Llibre Blanc de la Professi3 Periodística a Catalunya*, també s'incidia en el mateix sentit a afirmar que "conversant amb periodistes catalans, el primer problema que apareix quan es parla de les condicions laborals de la professió és el de la precarietat". En aquest estudi s'admet, igual que a l'Informe de l'APM; que la definici3 de *precarietat* no està clara. "Ni els actors socials directament implicats en aquesta qüestió, (empresaris, sindicats i administraci3), es posen d'acord en el reconeixement dels elements que han de servir per definir universalment la categoria 'condicions de treball'", reconeixen els seus autors.

Problemes semàntics a part, no hi ha cap dubte sobre la importància de la precarietat que existeix a la professió. Prova d'aix3 és que l'octubre de 2007, Carmen Rivas, responsable estatal de l'Agrupaci3 de Periodistes de CCOO, xifrava en un 50% el nombre de professionals de la informaci3 a Espanya que patien una si-



Molts periodistes destaquen la precarietat com el principal problema tot i que molts admeten no estar en precari. Foto: Sergio Ruiz

tuació precària. I els nous nínxols de mercat (bàsicament els gabinets de premsa i els mitjans digitals) tampoc no se salven de la precarietat, sobretot aquests últims. Així, una enquesta del 2006 del Sindicat de Periodistes apuntava que els periodistes digitals, malgrat

La precarietat ha desbancat l'intrusisme com a principal problema entre els professionals dels mitjans

el grau d'especialització, estaven poc valorats i patien una situació de precarietat, amb contractes temporals o bé treballant com a freelance. Els sous, segons aquest estudi, no arribaven a 1.500 euros bruts mensuals i un 30% no guanyava ni 1.000 euros bruts mensuals. En

el cas dels freelance els ingressos encara eren més baixos.

Per tot això el gruix dels professionals no dubta de l'existència d'importantes bosses de precarietat. Si bé no passa per alt un ball de dades que no ajuda gaire a aclarir què s'entén per precarietat. Es tracta del fet que un gran percentatge de periodistes destaquen la precarietat com el principal problema de la professió malgrat que tan sols una minoria reconegui, en realitat, estar en precari.

Queda clar, doncs, que són nombrosos els problemes a l'hora de trobar una definició comuna sobre la precarietat. Per tant, davant d'això, i de la dificultat a l'hora de quadrar les xifres, s'ha optat per mostrar les opinions de diferents afectats.

Cinc òptiques diferents

El treball *La precarietat en la professió periodística a Catalunya. Estudi de tots els sectors implicats i propostes de futur en un context de canvi* –del qual aquest dossier en publica un resum– ha estat finançat per les beques d'investigació sobre Periodisme Ferrer Eguizabal del Col·legi d'Advocats de Barcelona. És el primer cop que un treball d'aquest tipus aborda la precarietat des de cinc òptiques diferents (professionals, sindicats, universitats, gestors/propietaris i administració pública).

TONI ALBIR

45 anys. Fotògraf de l'Agència EFE. Va començar a treballar com a fotògraf per a diferents mitjans. Després de sis anys com a col·laborador per a aquesta agència, va guanyar una demanda laboral i va aconseguir un contracte indefinit.

“Precarietat és desinformació. Un professional mal pagat no pot ser bon periodista. I, per tant, no està fent un bon producte. La precarietat en els mitjans i el producte precari són una coincidència molt evident. Els fotògrafs han guanyat moltes batalles, actualment hi ha molts fotògrafs en plantilla, tot i que no és la situació ideal. Els fotògrafs que no treballen en plantilla són els apagafocs i han de treballar molt més, a deshores i en condicions molt per sota dels que estan en plantilla. Un altre gran problema és que no hi hagut mai unes condicions mínimes del preu d'una foto, no existeix una estructura gremial quant als preus. Hi ha intrusisme, es rebenten preus i hi ha massa situacions il·legals. I els responsables són tant els gestors com els propis periodistes, que no hem defensat la nostra professió. La responsabilitat és de tothom. I com a mostra, un exemple real: un fotògraf envia un treball i una factura a una empresa japonesa i li contesten que no li poden pagar una factura tan per sota del que està estipulat. Ha de cobrar molt més. Algú s'imagina això a Espanya?”

AITOR LAGUNAS

28 anys. Llicenciat en Periodisme. Ha exercit en el món de la premsa esportiva i després va marxar a Berlín on va treballar com a corresponsal. Avui en dia és corresponsal a Catalunya del diari El Heraldo de Aragón.

“Vaig començar a treballar com a corresponsal a Alemanya per a un diari estatal d'informació general el 2006. Percebia un sou fix tres vegades inferior al que rebien els redactors de taula, tot i realitzar les mateixes tasques. I tot això,

durant tres anys i sense cap lligam contractual. Mentre que les corresponals clàssiques anaven tancant (*El País*, *El Mundo*) i eren substituïdes per col·laboradors, jo gairebé no em desplaçava perquè “no hi havia pressupost”. Sense sortir de casa, l'essència de l'enviat especial va perdre sentit i la barreja de teletips es va convertir en una imposició. A més a més, des de 2008, amb una retallada important del personal, se'm va encarregar la informació de Rússia, que continuava signant-se des de Moscou, i s'externalitzava treball de la redacció a

CCOO assegurava abans de la crisi que un 50% dels professionals de la informació estaven en situació precària

través de la meua persona. Bàsicament, feia funcions de redactor encobert per un 33% del sou i sense contracte. Vaig decidir abandonar Berlín i un alt càrrec del diari em va oferir continuar fent de corresponsal a l'Europa Oriental i Rússia des de Barcelona. Vaig declinar l'oferta”.

MIQUEL PELLICER

32 anys. Cap de continguts i Community manager de l'edició digital del diari El Mundo Deportivo. Col·laborador habit-

Segons un estudi del Sindicat de Periodistes un 30% dels periodistes digitals cobrava menys de mil euros bruts

ual de les publicacions de l'Ajuntament de Barcelona.

“En moltes redaccions el nombre de treballadors s'ha reduït. Hi ha menys enviats especials i els administradors creuen que per fer periodisme n'hi ha prou a posar-se davant d'un ordinador, com si no importés trepitjar carrer i tenir contacte directe amb les diferents fonts

d'informació.

Però els periodistes semblen l'orquestra del Titanic: el vaixell s'enfonsa i seguim tocant el violí. Ja fa temps que hem perdut el monopoli de la comunicació. Davant la crisi, podem queixar-nos o reconvertir-nos. Els periodistes hem de tenir clar l'ús de les noves tecnologies i crear-nos una identitat digital. Hem de ser presents a la xarxa, tant per aprendre a escoltar-la com també per fer xarxa amb altres emprenedors. L'esclatxa digital no és una qüestió generacional: és una qüestió d'actitud. Les xarxes socials poden millorar molt la situació laboral i també la formació, ja que hi comparteixes continguts, veus què fa la competència, et mantens actualitzat”.

PROFESSIONAL ANÒNIM

35 anys. Llicenciat en Dret i Periodisme. Després d'exercir més de cinc anys en una editorial jurídica i treballar els caps de setmana, sense contracte i en negre, per a un diari esportiu de tirada nacional, va incorporar-se a la plantilla d'aquesta empresa. El seu primer contracte va ser de caps de setmana, mentre que treballava com un redactor a temps complet. A més part de la seva nòmina havia de ser ingressada en concepte de col·laboracions i en el compte corrent de la seva mare. Deu anys després ha aconseguit regularitzar la seva situació. Ha optat per no fer públic el seu nom.

“La precarietat és, definitivament, un mal negoci. Als mitjans escrits, dels quals tinc més referències, és pràctica habitual que més d'una dotzena de persones treballin en condicions precàries i il·legals, ja que les inspeccions de treball mai no s'han atrevit a intervenir-hi i prefereixen mirar cap a una altra banda. Els treballadors precaris inverteixen els anys on la seva il·lusió per aquest ofici es més gran, cobrant 300 o 400 euros i somniant amb un contracte que, sovint, mai no acaba

d'arribar. Ho donen tot, però son maltractats dia a dia per les seves empreses. Al final, els més privilegiats reben el seu contracte, si bé han malaguanyat la força i la il·lusió pel camí, i inevitablement s'acomoden i el producte perd en qualitat. De fet, ni se senten afortunats per tenir aquest contracte, atès que pesa més el desgast i el desencís. El més dur és sentir durant anys que no hi ha diners i saber que els consellers s'embutxaquen milions d'euros. Una vergonya”.

TINO SORIANO

54 anys. Fotògraf freelance. Ha publicat en mitjans de comunicació de tot el món. Des de 2001, és fotògraf contractat de la National Geographic Society

“El fotoperiodisme ha perdut credibilitat amb les tecnologies digitals. Una foto ara pot ser retocada i falsificada sense deixar cap vestigi. La multiplicat d'artefactes a preus molt accessibles capaçs de superar les dificultats tècniques de la fotografia ha facilitat la tecnologia a l'abast de tothom. La premsa ha caigut en la temptació de comprar, aprofitant les rebaixes, imatges buides que no passen d'una descripció superficial. I s'ha fet per reduir costos donant per fet que el lector, que sap de fotografia més que mai, no veuria la baixada de qualitat.

No fa molt estava fotografiant una competició internacional i el periodista d'un diari d'àmbit català va dir al president provincial de la petita i mitjana empresa, que també pul·lulava pel recinte fent fotografies amb una petita càmera domèstica: “me les enviaràs?” Al dia següent van publicar-se, firmades per la persona que suposadament defensa tant els meus interessos com els d'altres fotògrafs professionals de la província que paguen els seus impostos i que no van vendre cap foto a aquell diari. Les imatges publicades eren pèssimes. Pensen que els lectors no se n'adonen? La creixent invasió de fotografies fetes per redactors sense experiència ni estudis amb fonament de

sintaxis visual, o d'imatges gratuïtes facilitades per les agències de comunicació o per aficionats que l'únic que demanen és figurar en els crèdits i renuncien a cobrar pels drets de reproducció, ha baixat estrepitosament la qualitat i l'atractiu del quiosc.

Els preus de revistes i diaris per produccions fotogràfiques han baixat per sota del que es pagava vint anys enrere. En canvi, el material fotogràfic s'ha de renovar gairebé cada any per accedir a les contínues millores de la tecnologia digital. El resultat és la impossibilitat de

Es critica que tan sols es busqui la rendibilitat i que les inspeccions de treball mirin cap a una altra banda

produir treballs rellevants i/o una precarietat elevada a l'infinit”.

SERGI VICENTE

28 anys. Va fer les pràctiques externes a la productora Lavínia i posteriorment s'ha dedicat a la comunicació corporativa. Actualment, treballa a l'agència de comunicació Subject, a Barcelona.

“El mite que a les agències de comunicació es viu millor que als mitjans, tant per sou com per horaris, ja no és tan cert. També aquí, la feina del periodista es

La situació és dura. A les plantilles es viuen retallades, s'externalitza i es paguen les fotos pitjor que fa vint anys

considera com un ofici bàsic, on no es valora ni la formació ni la responsabilitat que tenim. Es tendeix a pensar que la nostra feina la pot fer qualsevol.

En un lloc de treball anterior, van intentar retallar-me el sou un 20% amb l'argument de la crisi. Vaig recórrer als sindicats, però ningú no em va ajudar. Em van derivar cap al Col·legi de Perio-

distes, la institució que ens ha de servir per lluitar contra la precarietat i regular comportaments. Per als periodistes, els sindicats no serveixen, no formen part de la nostra tradició. El gran repte és revalorar la professió, per tal que la societat torni a respectar-nos. En aquest sentit, l'oferta formativa que està oferint ara el Col·legi és molt positiva. Caldria seguir aquesta línia en el futur”.

JOAN FRANCESC ESCRIBUELA

50 anys, reporter gràfic de RTVE a Catalunya. Va començar a treballar el 1976 a Miramar amb unes pràctiques i des de llavors no ha deixat RTVE (de moment no li han “ofert” prejubilarse).

“La precarietat és veu en el gran retrocés de la qualitat de la imatge.

Avui no és valorada, quan en una altra època era tot al contrari. Hi ha coses que surten per antena que abans mai no haurien sortit. I també hi ha les condicions laborals, que menyspreen la figura de l'operador. El gran problema és que tots els mitjans busquen només rendibilitat. No importen els coneixements ni el llenguatge, només que sigui un càmera barat. El tema dels becaris és igualment denunciabile. A RTVE hi ha un conveni que exigeix que han de sortir sempre acompanyats d'un altre redactor, però tots els dies en trobes de sols pel carrer. Els mitjans s'aprofiten de les pràctiques que ofereixen els milers de facultats per suplir les places que haurien de ser fixes per a treballadors en plantilla i estar ben remunerats. S'han creat una gran quantitat de facultats de comunicació que la societat no demanava, és impossible que el mercat absorbeixi tants llicenciats, i això crea molta frustració entre el jove. Per la seva banda, el Govern espanyol deixa la televisió pública sota mínims, obliga a externalitzar els programes i, d'això, se n'aprofiten empreses amigues del Govern de torn”.